Vrijdag 14 April 1944 — DAGBLAD — 61ste Jaargang No. 4181

AMIGOE DI CURAÇAO

Dit dagblad verschijnt dagelijks, behalve 's Zondags; abonnementsprijs Bonaire en Curaçao 2 gld.; Aruba 2,50 gld.; Bovenwinden 3 gld.; Suriname en het buitenland 3,50 gld.

Hoofdredacteur: Dr. Joh. Hartog. Redactie-adres Consciëntiesteeg 27, telef. 1858; Postbus 80, Willemstad

Uitgeefster en Administratie: Paulus-drukkerij, Consciëntiesteeg 29, telefoon 1550; Postbus 80, Willemstad, N.W.I. Voor Aruba: J. E. Croes, Postbus 14, Oranjestad; tel. 38.

SIMFEROPOL GEVALLEN.

Drie-vierden van de Krim reeds bevrijd; Sebastopol bedreigd.

GEALLIEERDE LUCHTMACHT BOMBARDEERT DOELEN IN HONGARIJE.

VALSE GERUCHTEN OMTRENT BEGIN INVASIE.

RUSSISCH COMMUNIQUÉ.

„Op 13 April veroverden onze troepen ten Zuid-Westen van de stad Odessa als gevolg van hardnekkige gevechten het districtscentrum van het Odessa-gebied Ovidiopol en de spoorwegstations Baraboi en Ovidiopol.

De troepen van het 4e Oekraïne-front ontwikkelden hun offensief en hebben op 13 April als gevolg van hardnekkige aanvallen door tankformaties en voetvolk de hoofdstad van de Krim Simferopol veroverd, voornaamste sterktepunt in de vijandelijke defensies, welke de weg naar de havens aan de Zuidkust van het Krim-schiereiland beschermen.

Zij veroverden de stad en haven aan de Zwarte Zee Yevpatoriya belangrijk sterktepunt in de Duitse defensies op de Westkust van de Krim en veroverden in de gevechten ook meer dan 500 andere plaatsen.

Zich terugtrekkende onder de slagen van onze troepen lijdt de vijand hevige verliezen in manschappen en materiaal. Volgens volledige gegevens namen de troepen van het 4e Oekraïne-front tot en met 12 April meer dan 11.000 gevangenen, officieren zowel als manschappen.

De troepen van het onafhankelijke maritieme leger doorbraken de vijandelijke defensies van Ackmani en veroverden met ontwikkeling van hun offensief op 13 April de stad en Zwarte Zeehaven Feodosiya, belangrijk sterktepunt in de Duitse defensies op de Zuidoostelijke kust van de Krim; ook veroverden zij in de gevechten meer dan honderd andere plaatsen.

Volgens voorlopige gegevens namen de troepen van het onafhankelijke maritieme leger tot en met 12 April meer dan 9.000 gevangenen, officieren zowel als manschappen.

In andere sectoren van het front heersten gevechten van plaatselijk belang.

Op 12 April ontwrichtten of vernielden onze troepen aan alle fronten 35 Duitse tanks. 38 Vijandelijke vliegtuigen werden neergehaald in luchtgevechten of door het afweervuur" (Moskou, (AP) 13.4).

HET BESTUUR OVER DE BEVRIJDE GEBIEDEN.

Wes Gallagher seint uit Londen:

Generaal Charles De Gaulle's Comité voor de Nationale Bevrijding zal het toezicht krijgen op het bestuur in de bevrijde gebieden van Frankrijk volgens een overeenkomst die thans in de laatste phasen van voorbereiding is tussen de Verenigde Staten en Groot Brittannië, aldus werd vernomen. Volgens de plannen zal er geen Geallieerde militaire regering in Frankrijk bestaan. Het volgende beeld van de Franse situatie werd gegeven door een berichtgever, die rechtstreeks te maken heeft met De Frans-Geallieerde quaestie: Het Franse Comité zal en „militaire erkenning" krijgen als officieel gezag over het bevrijde Frankrijk, doch zal geen diplomatieke erkenning genieten als „regering" van Frankrijk. Dit zal tot stand gebracht worden door aan Generaal Eisenhower, den Geallieerden Opperbevelhebber voor de invasie van West Europa de macht te geven met de Strijdende Fransen te onderhandelen als burgerlijke autoriteiten van Frankrijk.

Deze machtiging verbiedt elke onderhandeling met het Vichy-regime, behalve dan om het te liquideren. Zij zal echter een bepaling bevatten waardoor Eisenhower vrij blijft afzonderlijk op militaire basis te onderhandelen met elke weerstandsgroep welke niet geneigd is zich bij De Gaulle aan te sluiten. Er zal geen Geallieerde militaire regering in Frankrijk bestaan. Zodra enig gebied bevrijd is en niet meer toneel van militaire verrichtingen zal het aan De Gaulle worden overgedragen voor het bestuur.

Het gebied waar nog militaire verrichtingen plaatsvinden zal worden bestuurd door den bevelvoerenden generaal in dat gebied — ongeacht zijn nationaliteit — die Franse verbindingsofficieren zal hebben om zijn opdrachten ten uitvoer te brengen.

In het bevrijde gebied zal het Franse Comité in staat zijn zuiveringen te houden in het burgerlijk bestuur gelijk het goeddunkt zolang zijn optreden evenwel niet van rechtstreekse invloed is op de militaire verrichtingen. Eisenhower zal oordelen of de militaire verrichtingen worden beïnvloed door de Franse burgerlijke maatregelen.

De berichtgever van dezen correspondent legde uit dat het plan gelijkt op dat, hetwelk de Franse Republiek aan zijn eigen generaals in het veld gaf in oorlogstijd. Zowel de rechtspraak als andere takken van bestuur zullen geheel aan de Fransen worden overgelaten. De overeenkomst welke aan de Gaulle zal worden aangeboden, zal practisch eender zijn als die met de Nederlanders en Noren werden gesloten met uitzondering, dat in het geval van de laatste twee hun regeringen een diplomatieke erkenning genieten. Londen. (AP) 13.4).

NACHTELIJKE LUCHTAANVALLEN.

Als volgt luidt een communiqué van het Britse Ministerie van Luchtvaart: „In de afgelopen nacht hebben escadrilles van Mosquito's doelen in Berlijn en het Westen van Duitsland aangevallen. Er werden mijnen gelegd in de vijandelijke wateren.

Geen onzer vliegtuigen wordt vermist." (Londen, (AP) 14.4).

POOLSE TROEPEN IN ACTIE.

Het Poolse Telegraafagentschap zeide, dat de Poolse ondergrondse troepen, die van de uitgeweken Poolse regering opdracht kregen met de Russische legers samen te werken, zich in het offensief hebben gevoegd tegen de Duitse strijdkrachten, die het houden in het gebied van Tarnopol in het Zuid-Oosten van Polen.

Andere Poolse strijdkrachten werden gewikkeld in een bloedige driedaagse slag tegen Hitlers troepen ten Noorden van Tarnopol nabij Wlodzimierz in het gebied van Lutsk waar beide zijden zich thans op enkele honderden meters van elkaar ingegraven hebben. Het agentschap zeide, dat Poolse soldaten vijf Duitse treinen vernielden, welke troepen vervoerden uit de belegerde sector van Tarnopol. (Londen, (AP) 13.4).

PARTIJGENOTEN IN GAZIN.

Tito's Partijgenoten hebben Gazin heroverd, wegenkruispunt aan een der voornaamste routes, welke lopen tussen Gagreb en Sibenik, dwars over het land. Dit werd door het communiqué van Tito bekendgemaakt. De gehele stad werd gezuiverd van den vijand met uitzondering van enkele troepen in de vesting. De strijd wordt tegen hen voortgezet. De Partijgenoten, die Gofubic nabij Knin veroverden, moesten deze stad weer verlaten toen de Duitsers versterkingen aanvoerden. (Londen, (AP) 14.4).

STIMSON OVER DE STRIJD IN BRITS INDIË.

De Noordamerikaanse Secretaris van Oorlog, Henry Lewis Stimson, zeide op een persconferentie, dat de Japanners de weg tussen Imphal en Kohima hebben doorgesneden en „beide steden aanvallen".

„Het is niet te moeilijk voor de troepen om in de gebieden van de heuvels en wouden door te dringen", zeide hij. „Rechte lijnes konden niet worden gebruikt, maar het is mogelijk in zulke gevechten zekere sterktepunten voor de verdediging te behouden".

„Tot nu toe hebben de Britse en Brits Indische troepen de sterktepunten kunnen houden", voegde hij eraan toe. Voorts deelde hij mede, dat „grote reserves" zich in het gebied bevinden. Hij wilde geen voorspellingen doen omdat „midden in de strijd nooit iets gewonnen kan worden door voorspellingen; de feiten zoals die zich ontwikkelen spreken voor zichzelf" (Washington, (AP) 13.4).

NOORDAMERIKAANSE VLIEGTUIGEN BOVEN ZWITSERLAND.

Een Zwitserse communiqué maakte bekend, dat één van de dertien Noordamerikaanse bommenwerpers, welke Donderdag opdracht kregen te landen, door Zwitserse gevechtsvliegtuigen werd neergeschoten toen hij geen gehoor gaf aan deze order. Verschillende leden van de bemanning bereikten veilig de grond. De bommenwerpers viel in het meer van Zürich nabij Sieben. Tien andere Noordamerikaanse vliegtuigen landden op het vliegveld Dubendorf; één kwam neer bij Altenrhein, een ander te Oberglatt.

De Zwitserse luchtdoelkanonnen kwamen ook in actie terwijl van de oorlog had — drie uren en tien minuten — tijdens de bestoking van doelen in Duitsland door Geallieerde vliegtuigen (Bern, (AP) 13.4).

DUITSE NIJVERHEID GEDUPEERD.

Het niet terugkeren van Nederlandse arbeiders met verlof in Nederland naar de Duitse fabrieken heeft zo ernstige gevolgen gehad voor de Duitse nijverheid — aldus het „Nationale Dagblad" — dat de Duitsers gedwongen waren alle verloven tot 15 Mei te schorsen. Ook het gebrek aan de nodige passagiertreinen heeft deze schorsing in de hand gewerkt.

Het nieuws van vandaag.

„De Duitse defensie op de Krim is bij de naad opengebarsten". Dit seint een correspondent van „Pravda", die met Generaal Tolbukhins troepen over de Krim snelt in de richting van de grote vlootbasis Sebastopol, twee jaar geleden toneel van een langdurig beleg door de Duitsers. De Russen zijn niet van plan Sebastopol lang te belegeren. In één klap willen zij de stad en haven veroveren, waar zij nog ten hoogste 40 kilometer van verwijderd zijn na de verovering van Simferopol, hoofdstad van de Krim. De verovering van Simferopol werd gisteravond door Stalin in een speciale dagorder bekend gemaakt. Maar ook gaf Stalin dagorders uit om de verovering van Yevpatoriya en Feodosiya, havens welke respectievelijk aan de West- en de Zuidkust van de Krim liggen. Drie-vierden van het schiereiland zijn reeds in Russische handen, zes dagen na de opening van het tweeledig offensief door het 4e Oekraïne-leger van Generaal Feodor Tolbukhin en het onafhankelijke maritieme leger van Generaal Yeremenko.

Ten Westen van Odessa is nu de stad Ocidiopol aan de brede monding van de Dnjester verloren. Men kan dus haast zeggen, dat de Duitsers bijna geheel uit de Oekraïne verdreven zijn. Nazie-berichten melden de terugtrekking over de Dnjester in Bessarabië. Over de strijd in Roemenië, Boekovina en het oude Polen wordt door Moskou zelf niets gemeld.

Geallieerde bommenwerpers uit het Middellandse Zeegebied blijven intussen directe steun bieden aan de Russische opmars met bombardementen op doelen in Hongarije. De vliegtuigfabrieken te Gyor en Duna en de vliegvelden te Veches en Tokol werden gisteren overdag aangevallen, zomede de rangeerterreinen te Brod in Joegoslavië. In Italië zelf worden rangeerterreinen, verkeersmiddelen en vijandelijke stellingen door de luchtmacht bestookt en volgens een Duits radiobericht heerste gisteren de gehele dag een enorme luchtactiviteit boven het gebied van Rome. Berlijn en Londen werden in de afgelopen nacht beide aangevallen, doch geen van deze aanvallen kan hevig genoemd worden. Sedert Churchill zijn gebeurende waarschuwde voor valse alarms en afleidingsaanvallen, is gisteravond het eerste valse alarm gekomen in verband met de invasie. Het alarm kwam evenwel van Duitse zijde. Volgens een Duits bericht zouden namelijk Canadese troepen ten Zuiden van Calais in Frankrijk geland zijn, maar Londen zeide, dat niets hieromtrent waar is. In het gebied van de Stille Oceaan werd Hollandia (Nederlands deel van Nieuw Guinea) wederom bestookt — thans met 322 ton bommen.

Ademloos Publiek beluistert Carlo Liten

„La Flandre n'est pas morte".

België en Nederland naderen elkander.

Een avond als gisteren in Roxy gegeven werd door Carlo Liten is er een zoals er in geen jaren op Curaçao geweest is. Musici, die in Zuid-Amerika op toernooi zijn, doen ons eiland meestal aan. Voordrachtskunstenaars doen dit helaas veel minder en in de regel moeten het hier doen met amateur-talen, hier doet ook vaak ook zij in hoe aangenaam de afwisseling ook zij welke zij uit pure geestdrift hunnen medeburgers bezorgen, de hogere kunstvorm wordt slechts door den waren kunstenaar geboden. Het ademloze publiek van Roxy getuigde hoe het een voordracht als door Carlo Liten gegeven, weet te schatten.

Helaas begon de Belgische avond 28 minuten te laat, toen Zijne Excellentie de Gouverneur was binnengeleid door den Consul van België René Moreno, Dr. Carl F. Gronemeijer en de andere leden van het voor deze avond geschapen Comité.

Mede waren aanwezig Zijne Hoogwaardige Excellentie de Apostolisch Vicarius met secretaris, een groot aantal Consuls van Verenigde Natiën, vooraanstaande personen uit zaken- en handelswereld en een schare volks.

Het Wilhelmus en de Brabançonne werden per gramofoon ten gehore gebracht. Dr. W. J. Goslinga leidde den voordrachtskunstenaar in door in een met kwinkslagen doorwrochte rede de banden tussen België en Nederland in historisch verband te schetsen (soms naar de trant des oorlogstijds wat eenzijdig bezien) en te wijzen op de grote culturele schatten, die België tot een der eerste natiën ter wereld hebben gemaakt. In dit opzicht, aldus Dr. Goslinga, gaat België voor Noord-Nederland.

De spreker wees op de architectuur, letterkunde, de muziek, maar ook op de ondernemingslust der Belgen. Willem Usselincx, stichter der Westindische Compagnie, was een Antwerpenaar, stadgenoot van Carlo Liten. Ook in ander opzicht, namelijk voor Curaçao, is België van belang.

Een der stichters van het St. Martinusgesticht vond haar scholing te Lier [plaats van Felix Timmermans], de betrekkingen tussen België en vele Fraters zijn vele.

Met een beroep om de samenwerking tussen Nederland en België zoveel mogelijk te bevorderen, introduceerde de Inspecteur tenslotte:

Carlo Liten van Antwerpen.

Op een waarlijk sublieme wijze droeg deze vervolgens gedichten voor van Marie Biermé, Marie Gevers, Emile Verhaeren, Verlaine, Rimbaud, Baudelaire en La Fontaine. Reeds na het meesterlijke „Les Cloches" wist het publiek met welk een kunstenaar het te doen had. Als muziek klonken Verlaine's „La Lune blanche", „Chanson d'automne" en „Ariette" en speels kwam Arthur Rimbauds „La Buffet", een gedicht, waarin een oud buffet, waarin allerlei huishoudelijke zaken worden „weggestoken", zoals Carlo Liten in zoet Vlaams dit gedicht inleidde.

Na enkele fabels van La Fontaine was helaas het eerste deel van Carlo Litens voordracht ten einde.

Het Fraterkoor, versterkt met het bekende Mannenkoor van Groot Kwartier, liet vervolgens enkele liederen in België's eerste taal, het Vlaams, horen, alsmede Les Martyres aux Arènes in het Frans. Het koor stond onder leiding van Frater M. Fidelus en als solist trad op Heer C. Sengers.

Ook mocht het publiek het Vlaams bewonderen van den groten Aug. van Couwelaert, die door Corrie de Vos Burghart werd voorgedragen. Louis W. de Wit zegde hierna enkele gedichten in het Vlaams van Broekaert en Rodenbach. Na de pauze kwam hij terug met Gezelle, evenals Corrie de Vos Burghart.

De trits Mevrouw M. Maal—Hamer, A. T. Smit en H. Sweers, gaf hierna nog een zeer mooie muzikale voordracht.

Ontroerend klonk hierna „Les Moulins de Flandre". Het is moeilijk te zeggen, welke van de stukken na de pauze de meeste indruk maakten. De majestueuze schildering van de beiaards in Vlaanderen, de verheven rust van de kathedraal van Reims en de verschrikkende ontsteltenis bij het zien harer verwoesting of andere stukken. De ene zin „La Flandre n'est pas morte" was een monument in Carlo Litens voordracht, bezield door de triestheid van de verlatenheid na de vorige wereldoorlog, die hem het „à Berlin!" deed uitroepen.

Wij geloven namens alle aanwezigen te spreken, dat het helaas door een misverstand verkorte tweede deel van avond zo verheven, zo vol van liefde en tegelijk ook majesteit was, op zo sublieme wijze voorgedragen, dat deze weinige gedichten alleen reeds voldoende zouden zijn geweest. „Au drapeau! La Patrie vous benit", klonk het sacraal door de zaal, die met handgeklap een herhaling van „Le Drapeau Belge" vroeg. Wat ons betreft, Carlo Liten had deze stukken van na de pauze gerust nog enkele malen mogen herhalen.

Gelukkig Emmastad, 'gepresen Oranjestad, die Carlo Liten nog mogen verwachten. Deze avonden zijn oasen in de woestijn van

(Vervolg op pagina 3.)

Papiamento en Portugees

door

Nic. van Meeteren.

Telkens, hetzij met langere of met kortere tussenpozen, verschijnt in een krant of tijdschrift een artikel over onze volkstaal, klaarblijkelijk met het vooropgezette doel den lezer te overtuigen, dat het „Papiamento" uit het Portugees zou zijn ontstaan.

Deze artikelen werden, voor zover mij bekend, nooit aan critiek onderworpen, nog minder tegengesproken, niettegenstaande de inhoud meestal van die aard was, dat bij menigen onbevooroordeelden lezer het vermoeden werd gevestigd, dat de schrijvers niet door studie tot die overtuiging waren gekomen, maar dat het hun te doen was om een van te voren ingenomen standpunt, nl. dat het Papiamento uit het Portugees zou zijn ontstaan, door bewijzen te staven en bij anderen ingang te doen vinden.

Het publiek, voor zover tot oordelen bevoegd, glimlacht, trekt de schouders op en zegt niets.

Het gaat als met de bewering van wijlen Willem Hendrik van Loon in een zijner laatste geschriften, dat Admiraal Pedro Luis Brion een Jood was en niet eens geboortig van Curaçao, terwijl zijne doopacte te vinden is in het parochiale archief van de St. Annakerk. Zonder veel moeite kan een ieder een afschrift daarvan vinden in Pater Euwens' studie getiteld: „Admiraal Pedro Luis Brion 1821 — 27 September — 1921, blz. 19. Niemand vindt het de moeite waard er op te reageren en intussen nemen duizenden en nog eens duizenden het aan als een vaststaand feit.

Ditmaal was het na een lange rustpoze, dat er weer een stuk over het onderwerp in de Amigoe di Curaçao van de 24ste Februari jongstleden verscheen, getiteld: „Zijn het Neger-Engels en het Papiament onder dezelfde omstandigheden ontstaan?" van W. J. A. Buttner.

De schrijver begint met de bewering, dat de overeenkomst tussen Papiamentse en Neger-Engelse woorden gezocht moet worden in het feit dat „Suriname vroeger ook een Spaanse kolonie geweest is", om door te gaan met ons te vertellen van de grote invloed, die de Portugese taal geoefend heeft op het ontstaan van het Neger-Engels en van het feit — dat vooral niet vergeten dient te worden, — „dat de vroegere Surinaamse Negerarbeiders van dezelfde landstreken in Afrika afkomstig waren als de vroegere Curaçaose Negerarbeiders" en dan te eindigen met de gevolgtrekking: "Het Papiament is dan ook niet van het Spaans maar van het Portugees afgeleid……..". „Nadat het Papiament reeds zijn beslag had, werden daarna Spaanse woorden opgenomen". Later „kreeg het Spaans de leiding van het Papiament, terwijl in Suriname daarentegen het Engels…..". De Saramaccaner Bosnegers, weggelopen slaven (marons) bleven van Engelse invloed verschoond. Daarom zal het elken Curaçaoënaar of „een ieder die de Spaanse taal verstaat, geenszins lastig vallen een Saramaccaner Bosneger te verstaan".

Hoe hebben wij het nu, en geen van beide talen zou uit het Spaans zijn ontstaan, maar uit het Portugees? Ik zou het veel logischer hebben gevonden indien de schrijver beweerd had dat de Portugees beide talen zou verstaan. Echter is dit geenszins het geval met het Papiamento, dat zonder veel moeite wel door den Spanjaard, maar niet door den Portugees wordt verstaan.

Verder komen in gemeld artikel nog meer onjuistheden voor zoals de bewering als zouden in het Papiamento de werkwoorden willen, kunnen en weten de progressieve vorm niet dulden, maar daarover zullen wij het niet hebben.

Zo goed als alle mij bekende artikelen en studies over het ontstaan van het Papiamento, bogen in de vergelijkende taalstudie de bewijsmateriaal te putten voor een Portugese oorsprong. Vergeten wordt echter dat en het Portugees en het Spaans uit het Latijn stammen en uiteenlopende vormen zijn van een en dezelfde taal, dank zij de invloed van de verschillende Iberische dialecten, waarvan sommige niet alleen in de 16e en 17e eeuw maar tot op dit ogenblik worden geschreven en gesproken, zoals het Galicisch (Gallego), van de Spaanse dialecten, het nauwst verwant aan het Portugees.

Uit een geschiedkundig oogpunt laten zij ons helemaal in het duister en volstaan met de bewering dat de geëmigreerde Portugese Joden zulk een grote invloed hebben geoefend, dat hun taal de kern was, waaruit het Papiamento is ontsproten, onder invloed van het Nederlands en Spaans.

Het wil mij voorkomen, dat om tot een juiste conclusie te geraken omtrent het ontstaan en de wording van het Papiamento en van de invloeden, die zich daarbij hebben doen gelden, het in de eerste plaats nodig is, de achtergrond waartegen de ontwikkeling zich heeft afgespeeld goed te bekijken. Pas dan, maar ook niet eerder, zou een vergelijkende taalstudie vruchten kunnen afwerpen en waar twijfel is, zekerheid verschaffen.

Wat heeft de geschiedenis ons over die ontwikkeling te vertellen?

Toen van Walbeeck de 20ste Juli 1634 voet aan wal zette, hadden de Curaçaose eilanden geen autochthone bevolking, maar waren bewoond door vrijwillige of gedwongen immigranten uit Sto. Domingo (Hispaniola) en de vaste kust, wellicht voor het grootste gedeelte, nakomelingen van de primitieve inwoners, die als slaven worden weggevoerd.

Door tezamen van Juan de Ampues teruggebracht naar de geboortegrond hunner vaderen, — daar de Curaçaose naturellen hem als zeer bevattelijk en geneigd naar het Christendom voorkwamen, zoals hij zelf aan den Keizer schrijft: „me pareció gente de mas razón y habilidad que otros indios destas partes que yo habia visto, e muy ganosos e deseosos de ser cristianos, lo cual hice saber a los Padres Jerónimos…", voegden zij zich naar de Spaanse opvattingen en lieten zich willig dopen. Na een eeuw Spaanse heerschappij hadden zij hunne Indiaanse gewoonte helemaal afgelegd en zich met de zeden hunner meesters, ook hun taal, het Spaans, over te nemen.

Nadat op order van Van Walbeeck het grootste gedeelte der Indianen naar de vaste kust van Zuid Amerika waren overgebracht, moesten de Nederlanders zich van een tolk bedienen om zich aan de achtergeblevenen te

verstaan. Hiertoe maakten zij gebruik van de diensten van een zekeren Samuel Coheño. De meeste schrijvers noemen hem een Portugees uit Brazilië. De schrijfwijze van zijn naam met „ñ" wijst echter op een Spaanse afkomst. In het Portugees zou zijn naam denkelijk zijn geschreven „Coenho". Dat de naam verkeerd zou zijn geschreven, valt moeilijk aan te nemen, daar de leden der expeditie tegen Curaçao, meest allen oudgedienden uit Brazilië waren, die eerder de Portugese dan de Spaanse orthographie zouden hebben gebruikt. Maar, van welke de nationaliteit ook, tegenover de Indianen, die geen andere taal verstonden, zal hij zich van het Spaans moeten hebben bediend. Het Indiaanse dialect, dat vroeger werd gesproken, was in de 100 jaren van Spaanse administratie zo zeer verdrongen, dat de Indiaan „Mestizo" (denkelijk een halfbloed en van daar de naam (aan Van Walbeeck, sprekende over de primitieve bevolking van het eiland kon berichten „dat die meer dan 6000 zielen telde en enige gehuchten daargelaten, 15 dorpen bewoonde, die verspreid waren over oorden, welker oorspronkelijke naam grotendeels in de Spaanse verloren ging".

Zelfs hunne namen waren verspaanst, zo heette hun mayoral, een volbloed Indiaan, Baltazar de Montero. Wij behoeven ons dus niet te verwonderen, dat van alle ulaatsnamen op Curaçao ons slechts twee Indiaanse tegenklonken nl. Careotabo en Nicola of Nucola, die in de loop der tijden ook zijn verdwenen.

Waren diezelfde Indianen op Curaçao gebleven, dan zou, onder de invloed van een overwegend grotere en cultureel veel hoger staande Nederlandse bevolking het Spaans gauw genoeg door het Nederlands zijn verdrongen, vooral na de invoer van zwarte werkkrachten, maar dat was geenszins het geval. Er vond uitwisseling plaats. Curaçaose Indianen verdwenen naar Venezuela en in hun plaats vestigden zich stamverwante inboorlingen, meest uit de tegenwoordige Staat Zulia en Falcon. Een vlottende bevolking.dus, die hoe langer hoe meer in zielenaantal toenam.

Ook naar de eilanden Bonaire en Aruba vond emigratie plaats van naturellen, die, buiten hun eigen dialect, slechts het Spaans verstonden, naar alle waarschijnlijkheid, niet het Castiliaans, zoals wij dat nu kennen, maar het 17de eeuwse „Gallego", dat van alle Spaanse dialecten het Portugees het meest nabij komt en dat, naar beweerd wordt de meeste invloed heeft geoefend bij de vorming van beide Iberische hoofdtalen.

In de tijd toen de eerste zwarten op Curaçao aankwamen, was de naturellenbevolking belangrijk groter, dan bij de komst der Nederlanders. Waar deze zwarten vandaan kwamen weten wij niet, denkelijk echter van de Spaanse koloniën.

In het jaar 1641 had Jol de macht der Portugese slavenhandelaars in Angola gebroken, zodat de Compagnie van toen af ook als slavenhanderlaarster kon optreden en van Curaçao een slavendepôt voor Zuid- en Midden Amerika maken. Het duurde echter tot 1662 voordat er een contract gesloten werd met een Genuees handelshuis, dat het monopolie had voor de Spaanse bezittingen in de nieuwe wereld en wel voor de levering van 4500 zwarten per jaar.

De slaven vóór die tijd ingevoerd spraken, naar alle waarschijnlijkheid, zoals wij later zullen zien, of Spaans, of hun eigen taal, zodat het hun, in het eerste geval niet veel moeite zal hebben gekost zich met de Indianen te verstaan. Hierdoor werd dus de invloed van het Spaans nog versterkt zowel hier als op Bonaire.

Tot omstreeks 1700, dus een goede 60 jaar na de verovering, was er denkelijk nog geen sprake van een eigen volkstaal, doch moeilijk is het aan te nemen, dat beide talen het Nederlands en het Spaans, zich ongerept hadden kunnen handhaven.

Naar alle waarschijnlijkheid was de invloed van het eerste op het laatste reeds duidelijk merkbaar door leenwoorden en wijziging in de zinsbouw, doch niet in die mate, dat van een apart dialect zou kunnen worden gesproken, wat uit het volgende duidelijk blijkt.

In 1642 schreef Ds. Johannes Cornelis Backer, dat hij „na onderwijs een tiental lidmaten had kunnen aannemen, maar de meesten hadden onder het Spaans bewind de Rooms Katholieke leer dusdanig ingezogen...... Lastig was ook, dat de mensen geen Nederlands met hem konden spreken".

Denkelijk op aansporing van dezen Predikant zien wij in 1647 een zekeren Jan Geliaert, schoolmeester en Johannes Walrave, ziekentrooster onderwijs geven (Godsdienstig?) zowel aan Nederlandse als aan Indiaanse kinderen. In welke taal wordt niet gemeld, dus zal wel aangenomen moeten worden, dat het in het Nederlands was, waardoor naar alle waarschijnlijkheid de eerste grondslagen werden gelegd voor een vermenging van beide talen tot onze tegenwoordige volkstaal. Maar zover zijn wij nog niet.

Het daarop volgend jaar kwam Ds. Charles de Rochefort op Curaçao aan (in zijn brief heet het eiland insula Decuraso) en doopte op 14 Februari 1649 een Nederlandse en 15 Indiaanse kinderen, „de namen van wier ouders aan hun vroegere doop door Spaanse Priesters herinneren": Rodrigo, Victoria, Maria, Margarita, Cecilia enz.

Hieruit laat zich afleiden dat het Indiaanse, dus Spaans sprekende gedeelte van de bevolking, reeds toen, vrij wat groter moet zijn geweest dan het Nederlandse, waaronder de gele koorts een jaar te voren („een pestilentiale sickte") grote offers had geëist, waardoor bijna het ganse garnizoen was bezweken en van de kleine gemeente maar zes of zeven in het leven waren gebleven.

Tien jaar later op 24 December 1659 zette een jonge onderwijzer voet aan wal op Curaçao, een zekere Gerrit Schaats die „de Nederlandse kinderen naarstig onderwees", doch niet de Indiaanse kindertjes; hun onderwijs had men overgelaten aan een zekeren neger „Johannes", die hun des Zondags „uit Spaans Christelijke gebeden placht voor te lezen".

Ds. Beaumont, de opvolger van de Rochemont, bevorderde het huwelijk onder de Indianen en daar hen gebleken was, dat zij meest gedoopt waren, doopte hij ook de kinderen waarbij hij het formulier, in het Spaans vertaald, liet voorlezen. Deze Predikant heeft herhaaldelijk bij de Heren XIX aangedrongen, dat zij „een Godzalig man zouden zenden in Spaans en Nederlands ervaren" om onder de Indianen bekeringswerk te verrichten.

Van Portugese invloed hoort men niets. Na de dood van Ds. de Beaumont in 1663 (Volgens Hamelberg 1668) wendde Directeur Back zich tot de Compagnie met verzoek een anderen Predikant uit te zenden, „zo mogelijk ervaren in het Spaans".

Aan het laatste gedeelte van het verzoek kon niet voldaan worden. Ds. Wilhelmus Volckring deed zijn intree op 15 Januari 1664. Hij was vol goede moed. Van de Indianen schreef hij, dat zij zijn van „redelijk goede aard" en dewijl hij Spaans begint te leren, „hoopt hij onder hen op een rijke vrucht".

Verder weet men nog van Spaanse priesters die, of in het geheim hier werkten of oogluikend werden toegelaten, zoals Fray Agustin de Gayzedo y Velasco en anderen, die bekeringswerk deden onder de Indianen en zwarten tot de komst der „Geprivilegeerde Priesters" en zelfs ook daarna.

Natuurlijk zal toen reeds het Spaans, dat hier gesproken werd verschillen hebben vertoond met dat de vaste kust, maar wij kunnen niet aannemen, dat er reeds een apart dialect bestond, anders zou noch de Predikant, noch de Gouverneur van het Spaans hebben gesproken, naar van Papiamento of de volkstaal.

Kunnen wij evenwel uit gebrek aan geschriften uit dien tijd, de invloed van het Hollands op het Spaans van het volk niet vaststellen, het omgekeerde laat zich wel aantonen uit de voornamen in die tijd aan Holandse kinderen gegeven zo als Juan Pedro, (geen Portugeese Joao, maar Spaans, dikwijls phonetisch geschreven Guan en soms Huan), uan Martin, Juan Schuurman, Pricila, Margarita en verder uit overgenomen woorden voorkomende in oude koopacten en dergelijke geschriften, zoals Baranka, of Baranque, Makotten, Trankeeringe, (van het Spaans tranquera) Factoor, Rooi (Sp. arroyo), Tank (Sp. tanque) Cabriet (Sp. Cabra, Cabrito), Bakeer of Baqueer (van het Sp. Vaquero echter gebruikt voor het Holl. Pikeur) Acte van Trocqueeringe of Trocquatie, (Sp. trocar, ruilen) Kanoeke of Koenoekoe (Sp. Conucu - akker) enz. Zo zouden wij kunnen doorgaan. Van Portugeese invloed merken wij echter niets.

Opmerkelijk is het, dat in de eerste tijden tot diep in 1800, „koenoekoe," „knoeke" of hoe anders ook geschreven, steeds werd gebruikt voor akkersgrond of omheinde bouwgrond, nooit echter in den zin van plantage, buitenplaats of villa zoals tegenwoordig.

Dat de invloed van het Hollands op het Spaans der bevolking veel groter was dan omgekeerd laat zich begrijpen, als wij voor ogen houden dat de Hollandse kolonisten op een veel hogere trap van cultuur stonden dan de Indianen en zwarten, zoals wij straks zullen zien.

In den tussentijd nam de invoer van het Afrikaanse element in de Curaçaose samenleving gaandeweg toe. Zoals ons uit het voorgaande gebleken is hebben de eerste zwarten niet veel invloed geoefend op de taal. Als wij de weinige woorden en namen van Afrikaanse oorsprong, die het Papiamento rijk is beschouwen, moeten wij tot de conclusie komen, dat hun invloed op onze taal, zo die invloed al bestond, ook in latere tijd, van heel geringe betekenis moet zijn geweest. Dat die zwarten ooit Portugees, zo als velen willen aannemen, zouden hebben gesproken is absoluut niet te bewijzen, in tegendeel wijst alles er op dat zij, toen zij hier aankwamen, niets anders dan hun eigen dialect spraken, misschien doorspekt van een paar vreemde woorden, hetzij Hollands Spaans of Portugees, afgeluisterd gedurende hun gevangenschap in Afrika, dat meestentijds niet van lange duur zal zijn geweest, vóór de inscheping. In alle gevallen was die tijd niet lang genoeg om een taal hoe gebrekkig ook, aan te leren. Van hen kon dus geen Portugese invloed zijn uitgegaan, bij de vorming van onze volkstaal.

De slaven waren meestentijds krijgsgevangenen afkomstig uit de binnenlanden van Afrika, door hun meer „beschaafde" landgenoten van de kust, die wel onder Hollandse, Spaanse of Portugese invloed stonden, zonder veel plichtplegingen verkocht aan de slavendepôts en van daar weder zo gauw mogelijk verscheept naar Amerika.

Zoals men ziet, wat ook heel logisch is, de buitgemaakte neger bleef geen dag langer dan nodig was in het depôt. De risico was voor den koopman te groot en niet minder de kosten van onderhoud.

Eenmaal aan boord was de risico voor den koper en die risico was ontzaggelijk als men het hoge percentage sterfgevallen in aanmerking neemt. Trouwens werden de zwarten beschouwd als koopwaar, aan verpleging of medische hulp bij ziekte werd niet gedacht. In 1696 werd concessie verleend aan de „Royale Africaanse Compagnie" voor de levering van „10.000 toneladas de negros" (10.000 ton zwarten), terwijl het handelswaar in twee categorieën werd verdeeld, nl.: eerste, „Pico de Indios" geheten en tweede, aangeduid als „makarons" (in het Papiamento „mankaron" — gebrekkig, van het Spaanse werkwoord macar, macarse, — tot de staat van bederf overgaan).

Dat die mensen onder de gegeven omstandigheden niet veel lust zouden hebben gevoeld om de taal van hun beulen aan te leren, hoeft wel niet gezegd te worden.

De overvaart geschiedde in de meeste gevallen in Hollandse schepen, zodat men eerder zou kunnen aannemen, dat indien ze een paar woorden hadden opgevangen, het wel Hollandse woorden zouden zijn geweest. Maar zelfs dat is niet aan te nemen, gezien de condities aan boord dier schepen.

Na aankomst op Curaçao, werden de meesten naar het buitenland verkocht, de weinigen die volkstaal ten hoogste met een hier achterbleven zullen onze paar woorden uit hun dialect hebben kunnen verrijken.

Wij kennen woorden als Yato (Bonaire), Datoe (Curaçao), namen als Yato Bako (Bonaire), Niangwe (Curaçao Janwe), Socotoro (Aruba), die klaarblijkelijk van Afrikaanse oorsprong zijn, maar daarmede is ook alles gezegd.

Wellicht ware hun invloed groter geweest, zo zij allen een zelfde dialect spraken, maar dat was geenszins het geval. Er waren er van d'Elmina, knappe schrandere lieden, Adrase en Fidase, maar dezen waren te duur, dus in de minderheid. De meesten waren van Loango, Loanda, Benin, Congo etc. waarvan vooral die uit Loango bekend stonden om hun achterlijkheid en brabbeltaal. Tot op dit ogenblik geldt het nog op Curaçao en Bonaire spreekt: „Bo parce un Loango", voor iemand, die vreemd doet of „Esei ta lenga di Loango".

In zijn „Afrikaanse resten in de Creolentaal van Suriname, Resumé van een hoofdstuk uit „The Creole-languages of Suriname". schrijft Lou Lichtveld: „De verscheidene woorden „waarmede een en dezelfde zaak" wordt uitgedrukt, wijzen op het feit dat de negers geheel verschillende talen spreken, hetgeen overeenstemt met de taalkundige toestand van dat gedeelte van Afrika waar de slaven vandaan kwamen."

Dat er werkelijk invloed zou zijn uitgegaan van zulk een allegaartje, is meer dan problematisch. Eerder is het aan te nemen dat zij dadelijk de invloed ondervonden van de voornaamste twee talen, die er gesproken werden, Hollands en Spaans en misschien van het Portugees der Israelieten, maar dan in veel mindere mate om reden die wij later zullen bespreken.

Vooral ging de invloed uit van het Spaans, dat door de Indianen en de reeds aanwezige, hier geboren of in de eerste tijden aangevoerde zwarte bevolking, werd gesproken en met wie de geïmporteerde slaven uit de aard der zaak dadelijk in aanraking kwamen.

Hebben wij eerder reeds een paar woorden aangehaald, het Hollands onder de invloed van het Spaanse dialect der bevolking binnengedrongen, omgekeerd zal dat in nog veel grotere mate hebben plaats gehad.

Ik zeg Spaans dialect, want, wat er gesproken werd zal zeer zeker geen school beschaafd Castiliaans zijn geweest, maar, zoals reeds eerder gezegd, het „Gallego" uit Galicie een der vele Iberische dialecten, dat heel veel overeenkomst vertoont met het Portugees en dat tot op de huidige dag gesproken en geschreven wordt.

Hoe komen wij nu achter de wijzigingen, die het Spaanse dialect der Indianen en Negers in de eerste eeuw na de verovering heeft ondergaan? Geschreven stukken bestonden toen nog niet. Het oudste gedrukte bescheid dat wij in het Papiamento hebben is een gebedenboek en catechismus uit de eerste helft van 1800. Van veel waarde voor ons doel is het boekje evenwel niet, want toen het werd uitgegeven bestond het Papiamento reeds als volgroeid dialect.

Wij hebben dus geen andere keus dan onze toevlucht te nemen tot oude inventarissen van verkochte plantages, waarop soms de namen der slaven voorkwamen. Wij weten immers van Ds. de Rochefort, dat de namen der ouders der gedoopte Indianenkinderen in 1649 aan hun vroegere doop door Spaanse Priesters herinnerden, dus denkelijk heiligennamen uit de kalender. Met dit doel heb ik zoveel oude koopbrieven als ik machtig kon worden onderzocht, meest uit de 18e eeuw, waarbij ik heb kunnen vaststellen, dat het aantal Hollandse namen geleidelijk toenam, eerst die namen die in beide talen ongeveer gelijkluidend zijn, zoals Maria, Marta, Caloe (Spaans Carlos — Hollands Karel) en daarna de meer typisch Hollandse. Het Spaans bleef evenwel steeds overheersen, in vele gevallen verminkt of veranderd zoals Berná voor Bernard of Bernardo, Wachi denkelijk voor Joaquin of Eduard, Dolly denkelijk voor Adolf, Pauletta, Cathrin voor Catalina of Catharina, Bentoera voor Ventura, Tjego voor Diego, Gabie voor Gabriel.

Hier laat zich de Joodse invloed bemerken in namen als Daniel, Ben, Gabriel, Sjaki (Isaac) enz. Indiaanse namen van de eerste tijden zoals „Codjo" verdwenen voor goed, terwijl namen, die ik aan het Afrikaans zou willen toeschrijven eerst, alhoewel in heel geringe mate opkwamen om dan spoorloos te verdwijnen, terwijl Portugese namen zoals Joao, Manoel, Joaquim door hun afwezigheid schitterden.

Zekerheid dat met de Spaanse namen Juan en José enz. geen Portugese waren bedoeld, verschaft ons de foutieve schrijfwijze die steeds voorkwam in de verschillende inventarrissen van een en dezelfde plantage. Zo treft men op een inventaris aan de volgende namen: Juan, makottenmaker, Simiano, bakeer, José alias Pantoe, in een tweede, Guan, makottenmaker, Hosé alias Pantoe, Simeanoe, en in weer een andere Wan, etc. etc.

Ook hier weer van een Portugese Joao of José, waarbij de „J" wordt uitgesproken als de Franse „J" in Jean en Joseph, geen sprake.

Vele van die namen worden gevolgd door een bijnaam of door een woord, dat de voornaamste bezigheid of werkkring van den drager aangeeft, waaruit valt op te maken, dat reeds voor 1750 het Papiamento vrij ver af stond van zijn oorsprong het

(Wordt vervolgd op pagina 4)

Departement van Onderwijs en Volksontwikkeling.

De Inspecteur van het Onderwijs in Curacao, Hoofd van voornoemd Departement maakt bekend, dat er omstreeks medio Augustus 1944 opnieuw gelegenheid zal bestaan voor het afleggen van examens voor de diploma's als Stuurman en Scheepswerktuigkundige bij de Groote Handelsvaart.

Nadere inlichtingen verstrekt de Inspectie van het Onderwijs gaarne op aanvrage.

De Inspecteur voornoemd.
Dr. W. J. GOSLINGA.

HET CARAIBISCHE GEBIED—XII.

Moet Caraibië altijd achteraan komen?

Hieronder volgt het laatste gedeelte van de belangwekkende brochure van **Devere Allen,** redacteur van de „Worldover Press" en oud-redacteur van „The Nation", **The Caribbean, Laboratory of World Cooperation.** De oplossing van het gehele koloniale vraagstuk, zeide Cripps eens, is afhankelijk van het Caraïbische gebied, de samenwerking der volken vindt daar haar beslag. Gelijk reeds medegedeeld is dit een vertaling van de Engelse uitgave van de **League for Industrial Democracy,** 112 East 19th Street, New York City.

De vertaling is verschenen in Dagblad Amigoe di Curaçao met de volgende **titels:**

1. Laboratorium van wereldsamwerking. (7 Febr. 1944).
2. Een vlugge kruistocht door de Caraïbische Zee (8 Febr. 1944).
3. Van de Big Ben tot aan Pennsylvania Avenue. (10 Febr. 1944)
4. Het zonder festiviteiten van stapel lopen van de Engels - Noordamerikaanse Caraïbische Commissie (15 (Febr. 1944).
5. „Ik gevoel mij niet geheel tevreden." (21 Febr. 1944).
6. Verwarde geschilpunten betreffende economie, politiek en ras. (6 Maart 1944)..
7. De Arbeidssituatie op Jamaica (10 Maar 1944).
8. Nieuwe Staatsregeling voor Jamaica. Lage lonen, economische onevenwichtigheid en domheid (11 Maart 1944).
9. Geringe Sociale Voorzieningen. Bevordering van Landbouw en Nijverheid (23 Maart 1944).
10. Het Absenteïsme op Puerto Rico (29 Maart 1944).
11. Gouverneur Tugwell en de Portorikeinse hervormingen (13 April 1944).

Wanneer de Lichten weer aangaan......

In de na-oorlogse periode zal klaarblijkelijk elk groot probleem. dat zich nu in het Caraïbische gebied voordoet, nog grotendeels moeten worden opgelost. De oorlog heeft niet alleen de remmen gezet op de meeste hervormingsplannen; slechts enkele daarvan zouden ten volle ten uitvoer kunnen worden gebracht na verscheidene jaren van ononderbroken arbeid. Schepen zullen echter weer het glinsterende water doorklieven; machines voor nieuwe projecten zullen wederom verkrijgbaar zijn; en de luchtwegen zullen weer gonzen van het zich snel uitbreidende vervoer door de lucht van passagiers en vracht. De Engels-Noordamerikaanse Caraïbische Commissie kan dan ophouden met zoveel aandacht te schenken aan dringende oorlogsvraagstukken zoals noodrantsoenen, productie voor defensie, voedseldistributie, en die plannen gaan ontwikkelen, die nu, in grote trekken uiteengezet op vele vellen papier, in haar archief rusten.

Het is begrijpelijk dat in die tijd, vooral wanneer de feiten bekend zijn en overal verspreid, de grote mogelijkheden de verbeelding van het volk van de Verenigde Staten zullen treffen. Dan kan motivering voorwaarts gaan van het slechte geweten, dat zo velen van onze Britse neven onrustig en Noordamerikanen, bekend met de Caraïbische toestand, neerslachtig maakte, naar een meer opbouwende vastbeslotenheid. De aanbevelingen van de Commissie, indien zij zo vooruitstrevend zijn als de toestand vereist, zullen ook buiten het Congres bekend worden en zal het punt zijn van intelligente populaire bespreking. De Commissie kan niet gemakkelijk in het openbaar verschijnen, maar vrienden van sociale vooruitgang kunnen haar activiteiten gade slaan, haar aanmoedigen, er voor zorgen dat haar in het Congres gastvrije consideratie worde geschonken; zoals de vooruitstrevende Britten, aan de overkant van het water ongetwijfeld ook zullen doen. Kan de Commissie zich snel door de eerste verbeteringen, die noodzakelijkerwijs slechts oppervlakkig kunnen zijn, heenwerken, naar meer grondige economische veranderingen? Het kan nauwelijks worden verwacht, dat bestuur en economisch leven in het Caraïbische gebied sneller vooruit kunnen gaan dan in Engeland en de Verenigde Staten. Moeten zij echter eeuwig achteraan komen? Dat is de vuurproef. Grondiger veranderingen moeten vanzelfsprekend wachten op vooruitgang in de politieke en economische constructie van de Engels-Noordamerikaanse sociale orde.

Sir Stafford Cripps sprak op Nieuwjaarsdag 1943 in Londen namens duizenden, daar en op het Westelijke Halfrond, toen hij verklaarde dat de Engels-Noordamerikaanse Caraïbische Commissie was: „een belangrijke experimentele ontwikkeling, die invloed kan hebben op de gehele toekomst van de koloniale politiek in de wereld". Zeker is waar dat de wereld in haar geheel heeft geleden door de onhandige en dan ook mislukte pogingen om internationale samenwerking te vormen uit de identieke kwalen waarmede deze tropische zee is behept. Als in een kleiner gebied opbouwend werk de belofte inhoudt van een succesrijke verenigde vooruitgang, gebaseerd op verbeterde economie van producenten, behoeven wij dan bang te zijn voor de grotere taak?

Te betreuren zou het zijn als door de samengesteldheid van de te behandelen onderwerpen, de Commissie of het publiek de verder reikende gevolgen van deze zo lang verwachte gelegenheid niet zou zien. Meer en meer stemmen verheffen zich in Engeland zowel als in de Verenigde Staten van Amerika ter veroordeling van het oude imperialistische systeem. Echter durven de critici in deze onzekere tijden niet vaak de opbouwende alternatieven te omschrijven, die gevonden moeten worden. Als de grondtoon voor samengang en wederkerige vooruitgang zuiver is voor het Caraïbische Gebied, met zijn souvereine staten, zijn Britse koloniën en zijn Noordamerikaanse posten, waarom dan niet voor de gehele wereld? Het is interessant dat rondom het Caraïbische Gebied, ofschoon men er weinig van hoorde, stemmen hebben geklonken om over dit punt met nadruk te spreken. Een daarvan is de „Trinidad Guardian" die in een hoofdartikel van de redactietafel toegaf, toen de Commissie pas was opgericht: „Aan militaire samenwerking wordt reeds gewerkt in dit deel van de wereld. Het is nodig dat de vredekunst hier ook tezamen worde bestudeerd en dat de resultaten van deze studie worden toegepast voor het gemeenschappelijke doel: een beter West-Indië na de oorlog te bouwen. Wij moeten de Commissie niet slechts zien als een plaatselijk experiment. Het is een deel van het wereldpatroon dat zich voor onze ogen ontvouwt, en men moet het zien in deze omgeving en met het eigen historische perspectief.

De gehele democratische wereld zou er goed aan doen deze Caraïbische poging gade te slaan. Haar te volgen en aan te sporen en er op toe zien dat zij niet mislukke door gebrek aan zedelijke steun, er zo nodig politiek voor te strijden, indien nodig te becritiseren, een tolerant gehoor vinden voor haar programma's. De Commissie op haar beurt moet niet tegen haar taak opzien met over-bescheiden zelf-onderschatting. Ofschoon vele abstracte studies voor naoorlogse verbeteringen worden gemaakt door ernstige onderzoekers, heeft dit lichaam reeds nu een kleine kans om te bouwen. Men heeft reden te hopen dat de leden van de Commissie de gelegenheid, die hen zo ongelooflijk gegeven is, begrijpen.

Tentoonstelling van Mevrouw de Groot-de Sobocka.

Op de 16e Maart werd te Medellin door de hoogste kerkelijke en burgerlijke autoriteiten de tentoonstelling van het werk van Mevrouw De Groot geïnaugureerd.

Het initiatief daartoe was van Frans-Colombiaanse zijde uitgegaan. De Colombianen hebben prachtig en onbaatzuchtig deze tentoonstelling, waaraan grote kosten zijn verbonden, mogelijk gemaakt. Te vermelden zijn het Kunstgenootschap van Medellin onder leiding van den kunstzinnigen Dr. Marco Pelarez, die de inleidingsrede hield en erop wees hoe deze tentoonstelling bewijst, dat de naam, die Mevrouw De Groot in Frankrijk en Brazilië maakte, dubbel en dwars verdiend was.

Verder stond achter deze tentoonstelling een der meest markante persoonlijkheden van Medellin, Doña Teresita Gonsalez, echtgenote van Prof. Dr. Gonsalez, bestuurslid van het Genootschap „Mejoras Públicas" en redactrice van een invloedrijk tijdschrift.

De eerste, die aan Mevrouw De Groot zalen ter beschikking stelde, was het Instituto Colombo-Británico, dat hier uitnemend werk verricht. Maar deze bleken voor de metergrote ontwerpen van de San Mateo niet groot genoeg. Het prachtige Palacio de las bellas Artes was nog niet klaar, ofschoon Prof. Dr. Perez het gratis ter beschikking stelde.

Tenslotte loste de Mère Provinciale van de Orde van Presentación van Tours de moeilijkheid op door de inmiddels klaar gekomen grote theaterzalen van het Patronado de los Obreros belangloos ter beschikking te stellen en met de meisjes verdere hulp te verlenen. Achter de schermen stimuleerde op zijn ziekbed de vermaarde Pater Arango S.J. alles. Helaas stierf deze grote vriend, enkele dagen na de inauguratie.

De inauguratie en de tentoonstelling stonden onder het hoge praesidium van den Aartsbisschop van Antioquía, Zijne Hoogwaardige Excellentie Mgr. Joaquim Garcia Benitez, die na de rede van Mevrouw De Groot over haar meester Georges Desvallières en de kerkelijke kunst, een gloedrijke improvisatie hield, die de bijna driehonderd aanwezigen lang in spanning hield. Hij sprak over de roeping van den artist en de kunst, over de betekenis van de Katholieke Kerk voor het artistieke leven van haar oorsprong af, over Frankrijks roeping en over het volrijpe talent van Mevrouw De Groot, vrouw, moeder en artiste.

Aanwezig waren op de ereplaatsen de Gouverneur van de Provincie Antioquía Zijne Excellentie Dr. Pedro Claver Aquirre en Dr. Ramon Jaramillo, beiden krachtige steunpilaren voor het wetenschappelijke en culturele leven in Colombia. Onder de autoriteiten werd opgemerkt de Franse Consul Mons. André Lefèvre en zijn echtgenote, alsmede de Nederlandse Consul Señor Juan Weil, eveneens vergezeld door zijn echtgenote.

De rede van Mevrouw André de Groot—Lablé de Sobocka maakte zulk een indruk, dat deze binnenkort in het Spaans vertaald zal uitgegeven worden. De pers en alsmede het publiek is eenstemmig opgetogen en men spreekt van een brillante tentoonstelling Parijs waardig.

Vele scholen brengen een bezoek, waarbij Mevrouw De Groot ofwel zelf explicaties geeft of dat overlaat aan haar studenten.

Mevrouw De Groot heeft deze gelegenheid aangegrepen om speldjes met Geallieerde vlaggetjes te verkopen, waarmede de onkosten van een actie onder de soldaten en zeelieden worden bestreden. Deze actie werd direct door de kerkelijke en civiele autoriteiten gesteund.

De tentoonstelling zelf houdt Mevrouw De Groot ter ere van haar groten Fransen meester Georges Desvallières, wiens leven een lijdensweg is geweest. Zijn zeldzaam begaafde oudste zoon werd op de vooravond van de wapenstilstand in 1918 gedood in de strijd. Berichten melden thans ook de dood van den vader.

Midden op de tentoonstelling, omgeven door bloemen en als nr. 1 in de catalogus vermeld, staat een schets van Georges Desvallières, die hij haar als huwelijkscadeau aanbood. Toen Mevrouw De Groot moest vluchten, wilde zij zich niet van haar meester scheiden en nam deze schets op de vlucht mede.

Het tentoongestelde is voor het grootste gedeelte in Curaçao ontstaan en is vermeerderd met een collectie uit Medellin. De gehele rugzijde van de catalogus, die door Typografia Bedout buitengewoon kunstzinnig werd uitgevoerd, stelt een schets voor, zoals Mevrouw De Groot het werkende volk van Curaçao waarnam. Deze schets is getiteld: Dibujo de un movimiento. Verder sieren S. Hyacinthus O.P. van Polen en het Heilig Hart deze catalogus.

De gehele enorme benedenzaal is gevuld met schilderijen en grote fresco-ontwerpen. Het grote toneel is alleen reeds ingenomen door het ontwerp: Purgatorio, dat elken bezoeker boeit door zijn compositie en de geest, die eruit spreekt. Van de portretten trekken het portret van Doña Teresita Santamaria de Gonsalez en van Max de Vries de bewondering. Direct waren er kopers voor den Ezelrijder, de Geitenkooi en het Curaçaose strijkstertje. Mevrouw De Groot heeft de Curaçaose geitenkooi in bruikleen aan het binnenkort te openen Museum in Medellin afgestaan. Het strijkstertje, dat om zijn typische kleuren en licht bewonderd wordt, gaat in Nederlands bezit over. En de ezel — daarvoor is ie een ezel — moet naar elders.

De schilderijen Kerstmis in Medellin, Bloeiende Boom en Bosque hebben grote indruk op de bewoners van Medellin gemaakt. Een tweede ruimte is geheel ingenomen door tekeningen, die geordend zijn als: De arbeiders, het Volk van Antioquía, De Vrouw van Martinique, De Kinderen, Voorstudies voor portretten en arabesken. Er zijn veel schetsen bij van het Curaçaose volk, waarop de kunstbroeders niet uitgekeken komen. Verder hangen er foto's van het vroegere werk, o.a. enkele gedrukte devotieplaatjes. Ook zijn reeds tentoongesteld enkele tekeningen voor het kinderkerkboekje, dat hier zal uitgegeven worden. Velen hebben ingetekend op een grote publicatie, die bij voldoende intekening eerlang zal verschijnen in Medellin.

Ze heeft een atelier geopend voor kerkelijke kunst, geschoeid op het model van het beroemde Parijse atelier van Georges Desvallières, Maurice Denis en Père Couturier O.P. Er zijn reeds vier leerlingen, die een vast locaal in de stad hebben en die zich geheel aan de kunst wijden.

Gisteren ontving ik telegrafisch het droevig bericht van het overlijden te Paramaribo van mijn geliefde echtgenoot

den Heer

Julius Willem Ezechiels.

Zijn diep bedroefde echtgenoote te Curaçao.

H. F. Ezechiels-Marchena.

Openbare Verkooping.

Op Zaterdag, den 22sten April 1944, des voormiddags om 9.30 uur zullen ten kantore- en ten overstaan van de notaris Ed. S. Lansberg aan de Breedestraat No. 21 boven, Willemstad alhier in het obenbaar worden verkocht:

De twee thans tot een geheel vereenigd perceelen met de daarop staande huizen, gelegen in het stadsdistrict alhier, thans bij het Bevolkingsbureau genummerd van den Brandhofstraat 12, Bitterstraat 36, 38 en 40 en van Raderstraat 1,3,5 en 7, behoorende tot de nalatenschap van Mevr. de Wed. J. J. Beaujon-Quant.

De huurprijs van bovengemelde huizen bebdraagt Fls. 450.— 's maands. Kijkdag Mandag den 17 den dezer van 10 tot 12 uur voormiddags.

Veilconditiën liggen voor belanghebbenden ter inzage ten kantore van genoemde notaris acht dagen vóór den verkoopdag.

Curaçao, den 12 April 1944.

De Algemeen Militair Commandant heeft den Luitenant ter Zee 1e kl. W. F. van Vreeswijk eervol ontheven van de functie van Hoofd van de Militairen Censuurdienst en benoemd tot Hoofd van voormelde Dienst den Luitenant ter zee 1 kl. A. P. Smitt; de reserve Luitenant der Infanterie K.N.L. G. J. Meyer is eervol ontheven van de tijdelijke functie van Hoofd van den Militaire Censuurdienst (i.v.m. de afwezigheid van Luitenant v. Vreeswijk) en van de functie van Hoofd Postcensor bij den Militaire Censuurdienst. In deze laatste functie is benoemd de heer B. M. Levisson. (G.P.D.)

BUITENLAND.

BOMBARDEMENT OP HOLLANDIA.

Vliegtuigen van de 5e legerluchtmacht hebben Hollandia in het Nederlandse deel van Nieuw Guinea Woensdag bestookt met 322 ton bommen en duizenden machinegeweer- en kanonskogels, aldus werd door MacArthur bekend gemaakt. Hierdoor is het totaal, dat binnen de laatste twee dagen op deze Japanse basis geworpen werd, gebracht op 1334 ton. Terwijl zware, middelzware en aanvalsvliegtuigen de scheepvaart, vliegvelden en opslagplaatsen onder handen namen, schoten de vliegers van Lightning gevechtsvliegtuigen 8 vijandelijke vliegtuigen neer en beschadigden zij nog 10 andere. Een Noordamerikaans vliegtuig ging verloren. De rook steeg op tot meer dan 3000 meter hoogte boven het gehavende Hollandia, toen de Noordamerikaanse vliegtuigen vertrokken en een vernieling achter zich lieten, waaronder een vrachtschip van 2000 ton dat tot zinken gebracht werd, voorts 2 kleine vrachtschepen, 7 kustvaartuigen en verschillende schuiten. Het havengebied werd in lichterlaaie gezet (Geallieerd Hoofdkwartier in het Zuidwestelijk deel van de Stille Oceaan, (AP) 14.4).

MACARTHUR VOOR SECRETARIS VAN OORLOG?

De benoeming van Generaal Douglas MacArthur tot Secretaris van Oorlog werd voorgesteld door een Republikeinsen en een Democratischen Senator, terwijl zijn kansen om te worden benoemd tot Republikeins candidaat voor het Presidentsschap steeds toenemen. In een bekend gemaakte briefwisseling met den Afgevaardigde Miller, een Republikein van Nebraska, liet MacArthur blijkbaar de weg open voor een beweging om hem als zodanig te laten benoemen (Washington, (AP) 14.4).

VERDRAG TUSSEN ZWEDEN EN NOORWEGEN.

Het Noorse Ministerie van Buitenlandse Zaken maakte bekend, dat een verdrag getekend is tussen Zweden en de Noorse regering in Londen, volgens het welk Zweden voorraden aan Noorwegen zal leveren voor zijn heropbouw „ogenblikkelijk na de beëindiging der vijandelijkheden" (Londen, (AP) 14.4).

HONGAARS GENERAAL BIJ TITO?

Generaal Janos Kertesz, vroeger lid van de Hongaarse Generale Staf, werd „in absentia" in Boedapest ter dood veroordeeld wegens „desertie en hoogverraad". Dit wed gemeld door het nieuwsblad „Nya Dagligt Allehanda" van Stockholm in een artikel, dat aan het OWI werd toegezonden. Volgens het artikel gelooft men, dat Kertesz zich thans bevindt in het Hoofdkwartier van Maarschalk Tito, leider der Joegoslavische Partijgenoten (New York, (AP) 14.4).

BOMBARDEMENTEN OP DUITSLAND.

Gemeld wordt, dat grote strijdkrachten van Liberators en Vliegende Forten een viervoudige aanval hebben gedaan op de vliegtuigfabrieken te Augsburg en Oberpfaffenhofen, de installaties van de luchtmacht te Lechfed en de kogelkussenfabrieken te Schweinfurt. De zware bommenwerpers werden geëscorteerd en gesteund door „zeer sterke" strijdkrachten van Lightnings, Thunderbolts en Mustangs. De doelen, die alle van groot belang zijn voor de Duitse luchtmacht, zijn reeds vroeger aangevallen en de aanvallen van heden waren er zowel op gericht om de herstellingen te ontwrichten als om nieuwe schade toe te brengen. (Londen, (AP) 13.4).

BOMBARDEMENTEN OP HONGARIJE.

Noordamerikaanse zware bommenwerpers hebben Donderdag doelen in Hongarije aangevallen. De fabrieken voor spoorwegwagons en machines te Gyor alsook de nabijlligende Messerschmitt fabriek werden getroffen. Gyor ligt op ongeveer 110 kilometer ten Noord-Westen van Boedapest. Liberators bestookten het vliegveld Tokyl en een vliegtuigmontagewerkplaats op 18 kilometer ten Zuid-Westen van Boedapest.

Andere Liberators vielen het vliegveld van Vesces op 16 kilometer ten Zuid-Oosten van Boedapest aan. De rangeerterreinen te Brod in Joegoslavië, halverwege tussen Beograd en Zagreb, werden onder handen genomen door Vliegende Forten (Napels, (AP) 13.4).

(Vervolg van pagina 1).

ons cultureel leven. Wij danken Carlo Liten voor deze avond namens allen, die gedurende enkele uren in het regioen der dichtkunst verheven zijn naar Europa, naar Nederland en Vlaanderen.

Consul Réné Moreno dankte na afloop van de voordracht en sprak zijn hoop uit op een spoedige herrijzenis van de Lage Landen aan de Noordzee in de vaste overtuiging, dat een nauwere samenwerking tussen België en Nederland na de oorlog geboden zal zijn.

* * *

De avond ging — althans op papier — aan om 20.30 uur: precies 10 minuten daarvóór zwengelde de schipbrug open. De mensen die hierdoor gedupeerd werden, zouden dit nogmaals meemaken, want juist toen de grote stroom uit Roxy terugkwam aan de brug, om even over half 12, zeulde het ding weer open.

CURAÇAO

DE GOUVERNEUR ONTVANGT.

Zijne Excellentie de Gouverneur ontving Woensdag den heer Paul Blanchard, adviseur voor de Verenigde Staten van Noord-Amerika bij de Engels-Amerikaanse Caraïbische Conferentie en den heer Lim Apo, ondervoorzitter van de Staten van Suriname, adviseur van den merknemersgedelegeerde ter Internationale Conferentie te Philadelphia.

BENOEMINGEN.

De Algemeen Militair Commandant heeft, m.i.v. 9 April, gedurende de afwezigheid van den Luitenant ter Zee 2e kl. KMR OV. R. Zalentijn den Luitenant ter Zee 2e kl. KMR. K. B. Hagenaar belast met de waarneming van de functie van Hoofd van de Militaire Inlichtingendienst.

Laatste Nieuws.

— **Een reeks** problemen met betrekking tot de gebieden in het Nabije Oosten en de Middellandse Zee vergt de aandacht van den Noordamerikaansen Onder-Staatssecretaris Edward R. Stettinius in zijn voortgezette conferenties met de voornaamste Britse autoriteiten op het gebied van buitenlandse zaken. Men gelooft, dat de besprekingen handelen over de uitvoer van wolfram naar Duitsland door Spanje en Portugal, de Turkse verschepingen van chroom naar Duitsland, de Italiaanse politieke situatie en de ontwikkeling van de olie-quaestie in het Middellandse Zeegebied.

— **De regering** van Brits Indië maakte bekend, dat de censuur is ingesteld over niet-officieel binnenlands post- en telegraafverkeer omdat Brits Indië „thans een grote basis geworden is voor offensieve verrichtingen tegen de Japanners."

— **Felicitatieboodschappen** worden nog steeds ontvangen door Presdent Avila Camacho van Mexico in verband met zijn ontsnapping aan een moordaanslag op Maandag jl. Boodschappen kwamen binnen van Koningin Wilhelmina der Nederlanden, President Isaias Medina van Venezuela, President Higinio Morinigo van Paraguay, Dario Echambia, die de Colombiaanse regering vertegenwoordigt, President Juan Antonio Rios van Chili en Wladyslaw Raczkiewicz van Polen.

— **De radio van Rome** beweerde, dat een „zeer grote" tijdbom is gevonden op een verborgen plek in de Sixtijnse Kapel van Vaticaanstad achter Michel Angelo's schilderstuk „Het Laatste Oordeel". Het bericht, dat van Duitse zijde komt, deelde mede, dat de bom „van Britse oorsprong lijkt en veel overeenkomst vertoont met andere tijdbommen, die door de Britten voor de Balkanrebellen werden neergelaten".

— **Radio-Moskou** meldt, dat talrijke gevangenen op de Krim genomen worden en dat de Sovjet-luchtmacht de onbetwiste heerschappij heeft in de lucht boven de Krim. De luchtmacht wordt begunstigd door „schitterend weer".

VOOR HET VADERLAND.

Wij hebben reeds eerder gemeld, dat zes Nederlanders te Amsterdam ter dood werden veroordeeld. De namen der ter dood veroordeelden zijn: de vier studenten: Johan Marinus Raben, Johan Schimbel, Herman Reiss en Abraham Kornelis; verder de ambtenaar Carl Raben en Dr. Antonius Tellegen (Aneta).

(Vervolg van pagina 2)

Gallego-Spaans der eerste inwoners. Als voorbeeld diene: Juan chequito (Spaans chiquito) Adjuba bousaal, Spaans bozal-neusriem, stang) José visser, Juan Jan Kock (denkelijk afkomstig van de plantage Jan Kock), Juan Bakké, bakeer of baqueer, (Spaans Vaquero — Pikeur), Juan Luango, Laurens Bakeer, Juan Baka enz.

Van belang voor onze bewijsvoering is het feit, dat ook op de Bovenwindse eilanden in de eerste helft van 1700, op heel enkele uitzonderingen na, de slaven Spaanse namen droegen zoals Isabel, Clarinda, Anna, Felipa (boedel Lindessay). Ook hier dus geen Portugees.

Veel later, tegen het einde van 1700 en begin 1800 begon de Franse invloed zich te laten gelden in mythologische en Franse namen als Diana, Hercules, Mars, Angélie, Sylvestre enz. Ook heldennamen als Cesar en Aleander doen hun intree.

Duidelijk blijkt m.i. uit het vorenstaande dat onze volkstaal uit het Spaans ontstaan moet zijn of om nauwkeuriger te zijn uit het Gallego-Spaans, dat zoveel punten van aanraking heeft met het Portugees, onder de directe invloed van het Hollands in de eerste eeuw na de bezetting, waarbij ook andere talen, waaronder ook het Portugees zich, ofschoon in veel mindere mate zou hebben laten gelden.

Zeggen dat het Papiamento uit het Portugees zou zun ontstaan, zou niets minder betekenen dan de geschiedenis geweld aandoen.

Veel wat men aan de invloed van het Portugees zou willen toeschrijven en dat niet verklaard kan worden uit het beschaafd Castiliaans, laat zich misschien wel verklaren uit het Gallego, de taal der meeste Spaanse zeevarenden en conquistadores van de 16e en 17e eeuw. (Vigo, Pontavedra, Muros, La Coruna, Ferrol, Santander, Redondeja e.a.).

Het wil mij voorkomen dat de auteurs, die de vorming van het Papiamento taalkundig willen hebben geschonken aan de ververklaren, te weinig aandacht schillende Iberische dialecten uit de 17e en 18e eeuw.

Uit de bibliotheek van den Heer S. A. L. Maduro, mocht ik enige tijd geleden in bruikleen ontvangen het werk van C. Huygens, Koren Bloemen, — Nederlandse Gedichten, — met ophelderende aantekeningen van Mr. W. Bilderdijk, Tweede deel, te Leyden bij L. Herdingh & Zoon, MDCCCXXIV, met een duizendtal oude Spaanse en een paar Portugese spreekwoorden en gezegden. Met behulp daarvan en nog een paar andere werken in mijn bezit heb ik getracht, zover dat mogelijk was, de oorsprong te bepalen van alle mij bekende Curaçaose spreekwoorden en gezegden, om langs die weg de invloed der beide talen op het ontstaan van onze volkstaal te bepalen. Ik wist vooruit, dat daaraan geen absolute waarde kan worden toegekend, daar een groot aantal dier zegswijzen, gemeengoed is van alle Europese talen, doch meestentijds met kleine typische verschillen en eigenaardigheden.

De taak was voorwaar geen gemakkelijke, maar de overweging, dat vooral primitieve talen en dialecten rijk zijn aan metaphoren, die, naarmate de taal zich ontwikkelt over boord gegooid worden, deed mij besluiten door te zetten. De voorlopige conclusie waartoe ik gekomen ben (ik zeg voorlopige en het zal wel altijd zo blijven, want overal liggen voetangels en klemmen) is, dat een min of meer gelijk aantal zegswijzen van het Spaans en het Hollands is overgenomen, een iets groter aantal op eigen bodem is ontstaan, terwijl een kleine 3% uit andere talen schijnt te zijn overgenomen.

Letterlijk vertaald uit het Portugees heb ik maar een kunnen vinden. Ongelukkergerwijze komt die ook in het Hollands voor, n.l.: „In het land der blinden is eenoog koning".

Opvallend is het echter, dat in een totaal van ongeveer 800 een stuk of vier voorkomen, die met grote zekerheid aan de invloed der Joodse bevolkingsgroep kunnen worden toegeschreven, in alle gevallen uit het Hebreeuws stammen. Verder heb ik maar drie of vier kunnen vinden, die van het Portugees kunnen zijn overgenomen en waarvan wel een Portugees maar geen Hollands of Spaans aequivalent, voor zover ik heb kunnen nagaan, bestaat.

Hoe is het nu te verklaren dat de invloed, die van de Portugees sprekende groep heeft moeten uitgaan, in de geschiedenis niet aan te tonen is?

Dat die invloed zich in de loop der tijden heeft moeten doen gelden, gezien de veel hogere cultuurtrap waarop deze groep stond, vergeleken met de Spaans sprekende, staat m.i. onomstotelijk vast, tenzij men mag aannemen dat die invloed van heel korte duur is geweest.

Wat leert de geschiedenis ons hieromtrent?

In hetzelfde jaar dat Gerrit Schaats de Nederlandse kinderen naarstig onderwees, doch de opvoeding der Indiaanse kinderen overliet aan een zekeren neger Johannes, die hun voorlas uit een Spaans gebedenboek, terwijl dus het volk bestaande uit Indianen en Negers zich uitsluitend in het Spaans konden uitdrukken, nl. in het jaar 1659, kwamen de eerste Joodse families op Curaçao aan.

Afkomstig uit Spanje en Portugal, door vervolging genoodzaakt hun geboortegrond te verlaten, hadden zij zich eerst neergezet in Amsterdam en waren van daar eerst naar Brazilië en daarna naar dit eiland overgestoken. De jongeren onder hen waren geboortig van Amsterdam. Van hen kon dus worden aangenomen, dat ze, behalve het Portugees hunner ouders, ook het Hollands spraken, op zijn minst verstonden.

Het lag eerst in hun bedoeling op Curaçao de landbouw te oefenen, maar practisch als zij waren, bemerkten zij weldra dat daarin, op Curaçao althans, geen toekomst school. Met het primitieve plan werd dus gebroken om zich op de handel en de kleine industrie toe te leggen. Dat lukte beter en reeds weinige jaren na hun eerste vestiging wisten zij zich een onaantastbare positie te veroveren niettegenstaande hun, in vergelijking met de andere volksgroepen numerieke minderheid.

Vooral nadat Curaçao op 5 April 1675 de haven van St. Anna voor de handel met alle naties had geopend, brak er een tijd van voorspoed aan voor kooplieden een klein-industriëlen, waaronder de Joden het sterkst waren vertegenwoordigd.

Aangetrokken door de vrijheden, die, zij hier genoten, voegden ook buitenlandse families zich bij haar alhier gevestigde geloofsgenoten, waaronder de nog bestaande familie Capriles en de uitgestorven Aboab, beiden uit Italië, en nog verscheidene anderen, van wien gerust kon worden aangenomen dat zij Portugees spraken.

Hadden misschien de eerste leden, die het landbouwbedrijf de rug hadden toegekeerd, zich als kleine winkeliers in de stad gevestigd, lang bleef die toestand niet gehandhaafd, want spoedig zien wij hen optreden als reders en kooplieden, die in-, uit- en doorvoerhandel dreven, ook op de Spaanse kust. S. Kalf schrijft hierover in zijn „Joden op het eiland Curaçao" als volgt: „Als reders, planters, kooplieden winkeliers enz. namen Spaanse en Portugese Joden in deze koloniale samenleving welhaast een belangrijke plaats in" terwijl het iets verder heeft: „Velen brachten in het vreemde land hun kapitalen en hun handelsrelaties mede, ook naar het eiland Curaçao".

Van hier zwermden zij uit, knoopten handelsrelaties aan en vestigden zich in den vreemde, soms tijdelijk, soms voorgoed, zoals omstreeks het jaar 1693 in Noord-Amerika en Tucacas en wat later te New Port, waar zij handelsbetrekkingen bleven onderhouden èn met Curaçao èn met Amsterdam.

Vasthoudend op het punt van traditie zullen zij lang hun moedertaal, het Portugees, in ere hebben gehouden en zich tegenover geloofsgenoten van geen andere hebben bediend, maar moeilijk is het aan te nemen dat zij, practisch als zij zijn, dit ook tegenover klanten en handelsrelaties, die de taal niet machtig waren, zouden hebben gedaan.

Het is van algemene bekendheid dat de Joden een buitengewone aanleg hebben om vreemde talen aan te leren en, zoals C. K. Kesler het uitdrukt in zijn: „Naar aanleiding van „De Neger en zijn culturele geschiedenis", „meesters zijn gebleken in het zich aanpassen aan veranderde omstandigheden". Dus ligt het voor de hand, dat het hun niet veel moeite zal hebben gekost om het Spaans die zij nodig hadden om zich met hun klanten, maar vooral met hun, handelsbetrekkingen in het buitenland, vooral Zuid-Amerika, te kunnen verstaan, aan te leren.

Ook dienen wij niet uit het oog te verliezen dat, evenmin als de Jood er op uit is om proselieten te maken voor zijn geloof, hij er werk van maakt om zijn cultuur bij anderen ingang te doen vinden. Hij zal er heus niet op uit zijn geweest om het Portugees aan anderen op te dringen.

Desniettemin zou de invloed, die steeds van de cultureel hoger naar de lager staande uitgaat, wanneer zij dagelijks met elkaar in aanraking komen, zich ook in de taal hebben laten gelden, wanneer de Joden zich langer op de landbouw waren blijven toeleggen. Door de ruil van de agrarische werkkring vopr de handel, werd die invloed onderbroken. Het was nu niet de arbeider die zich moest richten naar den werkgever of de slaaf naar den meester, maar de koopman naar zijn cliënten of correspondenten in het buitenland, die het Portugees niet verstonden.

Al bleef het Portugees nog lang binnenshuis gehandhaafd, de invloed naar buiten bleef beperkt. Ook zou het verschijnsel toegeschreven kunnen worden aan numerieke minderheid, ofschoon dat moeilijk overeen te brengen zou zijn met het oefenen van sterke invloed, zoals dat, die buiten de taal om, van de Joden is uitgegaan..

DE HEER en MEVROUW

J. B. Isenia - Pandt

geven met blijdschap kennis van de geboorte van hun zoon

Neville Mc Donald

St. Elisabeth's Gasthuis 11—4 '44

(Wegens verkeerde plaatsing van de datum herplaatst.)

Kerkberichten.

Week van 16 April t/m 22 April.
Zo.: Octaafdag van het Hoogfeest van Pasen.
Ma: H. Vincentius Ferr. O.P.
Vr: H. Anselmus, Kerkleraar.

De gelovigen worden dringend verzocht om zoveel mogelijk 's morgens na de H. Mis of 's middags te komen biechten.

CATHEDRALE ST. ANNA-KERK.
Otrabanda.

Pastoor: M. J. v.d. Elsen O.P., tel. 1507.

Zondag:
5.30 H. Mis.
7.30 Kindermis.
9.— Hoogmis
19.— Lof

Weekdagen:
6.— en 6.30 H. Mis.
Iedere avond om 19 uur Rozenhoedje.
Di.: 6.45 Congregatie voor de meisjes.
19.— Lof.
Biechten: 's morgens na de H. Mis, op verzoek en na 16 uur.

H. ROZENKRANSKERK,
Pietermaai.

Pastoor: C. v.d. Loey, O.P., tel. 2170.

spreekuren: 8 uur en 19.45 uur.

Zondag:
5.30 H. Mis.
7.— H. Mis.
8.— Kindermis.
9.— Hoogmis
19.— Lof

Weekdagen:
5.30 H. Mis (beh. Za.).
6.— en 6.30 H. Mis.
Di: 6.54 Congregatie voor de meisjes.
Vr.: 6.— Gezongen H. Mis voor de vrede
Za.: 6.—, 6.30 en 7 H. Missen
Iedere dag om 19 uur Rozenhoedje.
Biechten: Na de H. Mis, iedere dag tussen 16 en 18 uur, en 's avonds na Rozenhoedje.

H. FAMILIE-KERK, San Mateo.

Pastoor: Th. Exler O.P. tel. 2413.

Zondag:
5.— H.Mis.
6.15 H. Communie uitreiken.
6.30 H. Mis.
7.45 Kindermis.
9.— Hoogmis
19.— Lof

Weekdagen:
6.— en 6.30 H. Mis.
Do.: 6.30 Congregatie voor de meisjes.
19. —Aanbidding voor de vrouwen.
Vr.: 6.30 Gezongen H. Mis
Biechten na Lof. Zaterdag de gehele dag.
Iedere 2e en 4e Zondag van de maand Predicatie in het Nederlands.

KERK O.L.V. VAN DE BERG CARMEL,
Groot Kwartier.

Pastoor P. Elie O.P., tel. 1967.
spreekuur: 8 — 10 uur, Zon-, feest- en weekdagen.

Zondag:
5.— H.Mis.
7.— Kindermis.
8.30 Hoogmis, waarna Te Deum voor sluiting van het Paasfeest.
17.— Lof
Weekdagen: 6.30 H. Mis (behalve Zaterdag).
Za.: 7.— Kindermis
Biechten: elke dag na H. Mis en Zaterdagmiddag.

KERK VAN HET H. HART,
Janwé.

Pastoor A. C. de Valk O.P., tel. 2365, spreekuur: 7 — 9 uur behalve Zondag.

Zondag:
5.30 H. Mis.
8.30 Hoogmis.
19.— Lof.
Weekdagen: 6.30 H. Mis (behalve Zaterdag).
Za.: 7.— Kindermis

Biechten: elke dag na H. Mis tot 9 uur. Za. van 16 tot 18 uur.

H. TERESIA-KERK, Juicio.

Pastoor H. Penninx O.P. tel. 1367 spreekuur 7 — 9 uur (behalve Zondag).

Zondag:
5.— H.Mis.
8.— Hoogmis
19.— Lof
Weekdagen: 6.30 H. Mis (behalve Zaterdag).
Za.: 7.— Kindermis
Biechten: 's morgens na H. Mis tot 8 uur; Zaterdag van 16 — 19 uur.

KAPEL ST. MARTINUS-GESTICHT.

Zo.: 7.— H. Mis; 16 — Lof.
Weekd. 6.— H. Mis.
Di.: 16.— Lof.
Do.: 17 tot 18 uur Aanbidding voor de vrede.

KERK H. FRANCISCUS VAN ASSISIË, Oranjestad — Aruba.

Pastoor Th. Bartel O.P., tel. 34; spreekuren: alle weekdagen van 7.15 — 8.15 uur, alsmede om 10 uur en om 18.30 behalve 's Zaterdags.

Zondag:
5.30 H. Mis.
7.30 Kindermis.
8.45 Hoogmis.
18.30 Lof.

Weekd.: HH. Missen om 6 uur en 6.30 uur.
Donderdags 18.30 uur lof ter ere van het Allerheiligst Sacrament.
Biechten: Alle weekdagen onder en na de HH. Missen en 's namiddags om 15.30 uur. 's Zaterdags bovendien van 15.30 tot 19 uur.

WERELDNIEUWS.

WAT HULL ZEGT.

Cordell Hull zeide op een persconferentie, dat hij nog niets gehoord heeft van den Noordamerikaansen Ambassadeur Norman Armour in Buenos Aires over de berichten uit Montevideo, volgens welke de Argentijnse regering de publicatie verboden heeft van de lijst van het State Department met de namen van zekere „geblokkeerde" landen. Deze lijst wordt elke maand door Washington gedistribueerd.

Hull zeide ook nog, dat de Verenigde Staten nog geen volledig rapport gehad hebben over de resolutie in El Salvador, doch de beschikbare inlichtingen geven te kennen, dat de berichten volgens welke enkele duizenden mensen gedood zouden zijn overdreven zijn (Washington, (AP) 13.4).

Journalistiek Leven in Curaçao.

35.

Op St. Jozefs feestdag, 19 Maart 1889, is dus het eerste nummer van La Union verschenen onder het motto: „dat God het geëerde werk moge zegenen". Dit veertiendaagse blad werd alras populair door twee permanente medewerkers sedert het begin. Dit waren zoals gezegd „Ipi" en „Cobi".

Ipi kondigde zijn nieuwe werkzaamheid aan met de woorden: „Het is lang geleden, dat ik berichten aan het publiek heb doorgegeven. De reden hiervan is duidelijk. Enkele dagen na te zijn teruggekeerd van onze grote reis is mijn vrouw Eugenia zo ziek geworden dat ik vreesde haar te verliezen. Gedurende deze ziekte heb ik al de moed en de lust om te schrijven verloren en toen God mijn vrouw de gezondheid weer terug heeft gegeven, heb ik een zeereis met haar gemaakt en nu ben ik maar nog enkele dagen hier.

Nu, om de waarheid te zeggen, heb ik er niet meer aan gedacht om berichten te geven, mijn bedoeling was de dagen rustig door te brengen in de cunucu, om slechts voor mijn vrouw en kinderen te leven, toen Cobi mij het Program van La Union met een brief van de redactie overhandigde. Toen ik het papier en de brief gelezen heb, waarin mij gevraagd wordt geregeld enkele berichten voor La Union te sturen, zoals ik eertijds gedaan had voor de Amigoe di Curaçao, heb ik mij weer vol goede moed gevoeld. Ook Cobi heeft het mij gevraagd en ik heb La Union geschreven, dat ik aan het verlangen zoveel mogelijk zal voldoen."

Ipi was dus Pater Ludovicus Jansen en „zijn vriend Cobi" was zijn broer Pastoor Vincent J. A. M. Jansen van San Willibrordo.

Cobi schrijft in zijn eerste brief de reden van hun briefwisseling:

„Nu heeft de Redactie van La Union mij gevraagd of ik, als werkman en als lid van St. Jozefs Gezellen Vereniging, niet de zorg op mij kan nemen om jullie iedere keer wat te lezen te geven. Heel graag; maar wat zou ik, timmerman, die de meeste tijd in de cunucu is, kunnen schrijven? Ik ben toen bij mijn vriend, dien jullie allen al heel lang kennen, Sjon Ipi geweest; hij is enkele dagen geleden teruggekeerd van zijn reis. Ik had een brief van de Redactie voor hem. Nauwelijks had Sjon Ipi de brief gelezen of wij waren beiden vol moed en al pratend hebben wij met elkander afgesproken, dat ik voor de berichten van Curaçao en zijn eilanden zal zorgen en onze vriend Ipi voor de gehele wereld, die hij voldoende kent."

Op deze aangename manier hebben de twee gebroeders Jansen hun intrede gedaan als schrijvers in La Union.

Over het algemeen gaf Cobi inderdaad berichten over Curaçao, maar dikwijls bracht hij den mensen de waarheid onder het oog. Zo schreef hij in zijn brief van 17 Maart 1890: „Mijn vrienden, de oogsttijd nadert. Deze dagen gaan jullie de oogst binnen halen en jullie zullen de schuur met de zegen vullen die de hemel jullie gegeven heeft. Staat Cobi toe jullie een goede raad te geven. Ongetwijfeld zullen jullie feest hebben, wanneer jullie de vrucht van het werk en het zweet van bijna het gehele jaar zult binnenhalen. Begaat geen onregelmatigheden, beledigt je God niet, terwijl jullie genieten van de zegen. Als jullie vette beesten slacht en de horens bespelen, de „Foedoewé", „Di Guaira", „Hoenja lamanta para" zingt of een Nederlands lied, wie zou er dan tegen kunnen zijn? Maar gaat jullie feestdagen niet doorbrengen met onpasselijke dansen, dronkenschap, en beledigt God ook niet door op Zondag te maaien."

Op 16 April 1890 uitte Cobi zijn verontwaardiging tegen enkele mensen, die zo brutaal waren zelfs op Paasdag hun maïs binnen te halen: „Ongetwijfeld zullen zij een grote straf van de hemel krijgen als zij geen boete doen."

Cobi, Cobi, zeide ik spijtig, maar de mensen van tegenwoordig zijn net als die van uw tijd. Ik ken een pastoor die dit jaar zijn verontwaardiging moest uiten omdat er enkele mensen waren, die op Paasdag de heilige Mis niet hebben bijgewoond, omdat zij zijn gaan vissen.

Cobi was er niet voor dat de landzaten van Curaçao hun land zouden verlaten om ergens anders hun geluk te gaan zoeken. Op 14 Maart 1890 schreef hij daarover: „Naar ik gehoord heb, hebben weer veel werklieden Curaçao verlaten om hun geluk ergens anders te beproeven. Ik hoop, dat zij er allen hun voordeel ermede zullen doen; maar oordelend naar wat wij iedere dag zien gebeuren, twijfel ik ten zeerste. Over enkele dagen zullen wij velen hunner zien terugkeren in een ergere staat dan waarin zij vertrokken zijn. Mijn werklieden, neemt mijn raad ter harte. Laat jullie niet in de war brengen door een of anderen agent, die jullie een prachtige toekomst aanbiedt. Als jullie hier een werk hebt dat je genoeg oplevert om te leven, blijft hier en zoekt geen luxueus leven. Het droge brood op je eigen land wint het van de kostelijkste maaltijd in een vreemd land."

Ook laakte Cobi de misbruiken bij gelegenheid van een Eerste Heilige Communie. In zijn brief van 26 Mei 1890 schreef hij: „Op 3 Juni zullen de kinderen van San Willibrordo hun Eerste Heilige Communie doen. In een andere Parochie zal dezelfde plechtigheid plaats vinden binnen weinige dagen.

Wij hopen dat de ouders van die kinderen meer zorg zullen dragen opdat hun kinderen met een schone ziel ter communie zullen gaan dan dat zij hun kinderen tot in de puntjes gekleed hebben en feest vieren boven hun stand. Is het niet dwaas te zien dat de kinderen op zo'n dag kleren dragen die feitelijk alleen de rijkste mensen dragen.

Is het niet dwaas dat zij zoveel geld uitgeven om hun kinderen een feestdag te bezorgen die een schande is voor onze Heilige Godsdienst en die ieder beschaafd mens moet afkeuren en critiseren?

Vooral gaat Cobi vaak tegen het gebruik te keer, dat met het woord „vrijhaaf" wordt aangeduid. Dit is de gewoonte die nog bestaat en betekent dat op de dag van de eerste Heilige Communie allen die zulks willen een huis binnen kunnen gaan waar zo'n feest is om een borrel te nemen op de gezondheid van dengene die de eerste Heilige Communie doet.

Dat dit een massale dronkenschap veroorzaakt kan iedereen begrijpen. Cobi spreekt enkele bittere woorden erover in zijn brief van 8 Juni 1890. „Er is weer iets dat me weer tegen is gevallen nl. die „vrijhaaf". Ik schuif de schuld niet op de ouders van die kinderen maar op die bende bandieten die van de stad en van de cunucu van Banda Abao (het platteland) is gekomen om rumoer te maken en te profiteren van zo'n grote en heilige dag. Zij lopen hier, lopen daar, drinken hier, drinken daar tot zij niet meester zijn over zich zelf. Wanneer zal de „vrijhaaf" afgelopen zijn? Hadden we maar de moed om degenen die niet tot onze familie behoren, weg te sturen van ons huis wanneer zij drank komen vragen.

Wordt vervolgd.

De Redactie blijft toezending van aanvullingen en verbeteringen ten zeerste op prijs stellen. Ook zal zij gaarne oude nummers van vroegere kranten voor haar archief ontvangen.